

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 116. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134653488.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

Iden Boglade, som alt i adskillige Aar ved St. Hansdags Tider plejer at aabnes i Ribe Domkirke i Jylland, var jeg og nogle Venner i Aaret 1726 komne sammen, da Boghandleren foreviste 117 os et *Smædedigt af Timon fra Lyon*, eller P. B.s Epistel til *Claudium Capperonerium* b); i hvilken Forfatteren ej alene havde angrebet Franskændene og Englænderne og saa at sige paaført dem Fribyttekrig, men ogsaa, drevet af jeg veed ikke hvilke onde Aander, havde, aabenbart uæsket, opvakt Klammeri med de Danskes højst fredsmøllige Gemytter. De fleste tyktes denne Timon at efterligne hin æventyrlige *Burmans* fordums *Kæmpestrid*, som vore gamle Viser berømmec), og knap nok at være ved sit fulde Vid. En holdt for, at denne Udæsker burde bortdrives fra vort Land, og kaldte det utilbørligt, at han ustraffet skulde skamskænde de Danskes Navn, da dog Fædrelandet har sine *Manlios, Corvinos, Dentatos, Scipiones* og *Opimios* d), hvilke lettelig i Enekamp kunne kaste ham ned ad Trappen og sende ham sønderlagen og bovlam hjem til sine egne; en anden, som var lidt mere sagtmodig, lo ad denne anden *Molesworth* e) og mente viseligt, at en af ham tilføjet Fornærmelse paa den honnettteste Maade hævnedes ved Tavshed og fornem Ringeagt, og at der saalunde levnedes ham større Spot og Spe end fordum *Rhetoren i Lyon*, hvilken, da han *opvakte Mishag*, fik Befaling af Caligula til at *udslette sine Skrifter med en Svamp eller med sin Tunge* f). - Dernæst lod man ham fare, og Talen gik over til Trætte med de Udlændinge, som enten i al Stilhed spørge angaaende os og vort Norden: *Kan noget godt være fra Nazareth?* g) eller aabenlyst maale vor medfødte Art og Maade med uretmæssig Alen, ret som om vi ifølge en 118 nødvendig og ufravigelig Lov, som stod skrevet i Stjærnerne, fra Fødselen vare nogle Taabenakker, ret som om ikke selv det fjærneste Thule ogsaa avler saadanne Philosophos som det kan sætte op imod de skarpsindigste Udlændinge, og som om man ved Mennesket ligesom ved Vin, grønne Urter, Heste og Køer skulde agte paa Stammen og ikke paa Forstanden, som er fælles for alle. - Siden begyndte man at beklage vore Tidens Vilkaar og især Boghandlernes og Bogsælgernes; da det nemlig skorter paa deres Tjeneste, er det intet Under, at vore Studerekamre og vore Lamper ligne de saakaldte *Cameris obscuris* h), og at vore natlige Studier enten lægges i Graven med os eller efter vor Død komme rundt iblandt Folk som Kræmmerhuspapir. - Dernæst spurgte man, ved hvilke Raad og Udveje paa den ene Side vor Flid kunde gøre sig bekendt, paa den anden Side Udlændingenes vrangne Dom om os slaas af Marken, hvilke tro at vi ligesom Bi-Dronerne sidde ørkesløse ved vore Kuberen og ingen Brod eje. En mente, at der vilde blive draget bedst Omsorg for vore Sager, hvis vore berømmelige Doctores i de frie Kunster vilde nøje sig med at kappes med Forfædrene i Udødelighed og ej lade deres Studia tynges af borgerlige Forretningers mangfoldige Besværing; hvis de med Ringeagt for hine Menigmands overflødige og forslidte Ærestitler til Gavns gjorde sig Umage med dette: ej alene ved deres Exempel at optænde Landets Ungdoms Sind til den sande Hæder, men ogsaa ved deres berømmelige Navn lokke Udlændinge til at 119 høre sig, hvorved de højlig vilde gavne deres Landsmænd og mest vore Bogtrykkere og Boghandlere, eller, hvis vore Presser ej strakte til, kunde opnaa Hjælp hos Arbejdere udenfor Landet uden større Møje end vor *Thomas Bartholinus, Noldius, Wormius* etc.) - En anden holdt for, at det mest hang af Adelen, om gode Kunster blomstre eller komme for Lyset; thi, ikke sandt? ved Adeliges Studering næres og opholdes Sindene, saasom fordum ved de *Friisers, Kaasersy Rantzowers, Rosenkrantzers, Huifelders, Sehesteders, Reetzers, Gersdorfers*, etc. etc.; ved Adeliges Midler vokser Bogavl overflødigt, og Bibliotheker opbygges, af hvilke fordum hos os have været navnkundige de *Ulfdders, Høgers, Gersdorfers, Walkendorfers, Rosenkraners* etc.); ved Adeliges Exempel opmuntres andre til at skrive, saaledes som de fordums Tider tilførte Fædrelandet et aneligt Forraad af Skribenter, saa at sige under de Bannerførere, som have efterladt herlige Amindelser af deres Vid: vor *Huitfeld; Tyge, Erik og Falk Brahe; Jacob Utfeld; Cornelius Lerche; Corfitz, Jørgen, Gunde, Jacob og Holger Rosenkrantz; Corfitz Trolle; Otto Scheel; Otto Krag; Axel, Knud og Henrik Gyldenstjerne; Jens Bielche, Axel Arenfeld, Jens Bille, Erik Krabbe, Mogens Friis, Marcus Giøe, Stygge Høg, Peder Lange, Christian Urne, Henrik Rantzow; Knud, Christian og Thomas Sehested*, til hvilke ogsaa kan føjes *Ulrik Christian Gyldenløve, Christiani 4.* naturlige Søn, hvis Tale om *Lærdoms Ypperlighed* udkom i København 1642, 40k). - Begge disses Raad befaldt mig storlig, til hvilke jeg ogsaa fjøede mit, omtrent 120 saalydende, nemlig: saasom vi skikke alting hos os efter de Franskes Villie og - ej uden Skade for Landet - ære deres Ord, deres Dragt, Levemaade og Manerer som *Templernes Helligdomme* (efter Grækernes Ord), holdt jeg det for saare skønt at laane fra de samme Franskænd de Foretagender, der kunne være Fædrelandet baade til Nytte og til Zir. Jeg forundredes over deres Skarpsindighed, hvilke - vel vidende, at *der bliver flere gode Krigsmænd i Krig end i Fred*, som Forfatteren af Dialogen om Talerne siger l), og at ethvert Menneskes Sind ledes af Lyst til Ære eller Nytte - snideligt og viseligt have anordnet aarlige Væddekampe med Priser udsatte for Sejrrherren, idet *det kongelige Videnskabernes Academie* hvert Aar uddeler to Guldmedailler paa 300 parisiske Livres; *det franske Academie* ligeledes to, den ene som Pris for Digtekunst, den anden for Veltalenhed; *Videnskabernes Academie i Bordeaux* ogsaa en Guldmedaille; hvilke nu for nylig ere efterfulgte af det nye *Academie i Marseille* eller dets Directeur, som de kalde ham, *Ludovicus Hector de Villars*, Hertug, Pair og Marechal af Frankrigem). Hvis saadan Hæder og saadanne Belønninger bleve boglige Kunster og studerede Mænd til Del af deres Beskærmere her hos os, mente jeg at ingen kunde tvivle om, at hine Lærde iblandt os atter vilde fatte Mod, som ved en ringe og utaknemlig Forestilling om deres Flid alt ere naaede til at tro sig selv godtkøbs, og som, ikke blot ikke tilskyndede ved nogen Indbydelse, men endog frygtende Had og Foragt leve forborgne i Enrum og 121 Skjul, saa at sige filosofierende med *Seneca* u) : *Hvad gøres det behov at mage noget som kan vare i Aarhundreder? Er det dig om at gøre, at Efterkommerne ej tie om dig? Du er fød for at dø; et Endeligt i Tavshed har mindst Pinagtighed i Følge med sig.*